

כדי שיהיו ארבעה ראשיה נראין לכל: מא. (קפז) *לארץ ורחב הפתים *וגבהן * אין לו שיעור: מב. *שייין של תפלין (קפ) הלכה למשה מסיני שיעשה בעור הפתים של ראש (קצא) כמין שייין (קצב) בולטת (קצג) מקמטי (קד) העור, אחד מימינו ואחד משמאלו, (קדי) נשל (קד) זמין המניח של שלשה ראשים ושל שמאל המניח של (קד) ארבע ראשים. הגה מיהו אם הפך (קדי) אינו נפסל (מודרי וסמ"ק והוספות פרק הקומץ): מג. *תריץ (קז) של שייין דהינו תרה למטה (קז) יגיע עד מקום התפר:

ל העטור בשם הרי"ף וסמ"ק וספר ארצות חיים בשם רב האי גאון. מ מנחות לה. ג תוספות שם בשם שמואל רבא הירא"ש והפני"ש ס מנחות לה לפרש"י תש"מ פירוש שמואל רבא.

שערי תשובה

בשורת נודע ביהודה סימן א שלש ספרים אפנים מסיחיים טיהר עבה על הפתים ועל יד שפנים ששקטו"ש הם שחורים בתולית והדור, אין לחוש משום שאינו רואה דכל לקאותו אינו חוצץ, דכל השקף לשמחת להשחיר בכלל לקאותו הוא, וגם בשעה שהוא מטיח הטיח קצב אין חשש משום מהיקת השייין, שהרי אין שם רק השייין לבד, וגם דהאפי לטי אינו מבטל, ולכן תפלין דקמרי עלקא הם תש בהם משום ואנהו. ואין על פי פ' נ' להקמיר שלא יהיה הטיח עב יותר מעור הפתים, וגם פשיטא שצריך שערבוב הפתים יהיה בפתים עצמם בלא הטיח, ואם ערובו קרובע על ידי הטיח הוא שלא כדפין. וגם יש לאסור שלא לתת לחותן הטיח הזה עצם פיל שחוק, דבדיקין מן המור בפי' עין שם:

באור הלכה

אם מדבק לבסוף הארבעה פתים ביחד ומשיר מלמעלה רק מעט שיהיו התרייצין נכרין, אך דמצריך התיי אדם לזהר שיהיו התרייצין על כל פנים בעצם הקבלת הפתים ולא בגלגלן לבד. ובתשובת חתם סופר סימן ה משמע דהנהגין לעשות תפליהן על ידי דבוק לא מהני אפילו התרייצין נכרות, אלא יהיו מקבילות לגמרי ואז יזהר שיהיה רבוען קצם, כי מצוי שעל ידי התבדיל נאכד הרבוע. ומנהג העולם במדינתנו כהתיי אדם, וכן משמע בספר זשעו"ת יעקב. ומכל מקום כל ירא שמים יזהר לכתחלה לעשות הפתים גפריים, וכמו שכתב התיי אדם גופא דלכתחלה פשיטא דנכון לעשות כן. ותנה אם לא יהיו מדבקים כלל, מצוי לפעמים שנתקלקל הרבוע בהמשך הזמן על ידי זה, על כן אפשר שטוב יותר שידבק מעט בשפולי הבית אצל התורה בין בית לבית. והנה יש עוד אפן, שידבק מעט העורות שביין בית לבית, ואם העורות לא יגיעו זה לזה יתחכם תיכנית קלף דק עם דבק שיכסהו יחדו, וצדי הפתים וכן בראשי הפתים לא יתה מדבק כלל, וכנה יתה עדין כל התרייצים מנכר היטב וגם רבוען יתה קצם, אך באופן זה צריך לזהר מאד תמיד שלא למכר בתוך בית אחד מחברו כדי שלא יקרה על ידי זה העור שביין בית לבית: **מא *** ארץ ורחב הפתים וכו'. עין בערובין צה ע"ב בגמרא, ועין היטב ברא"ש בקבלות טענות בסדר תפלין בקצרה מה שכתב לענין שיעור התפלין, ובבאור הגר"א בסעיף זה. ועל כל פנים נראה לעניות דעתי, דאפילו לפי דעת השולחן ערוך דסתם להלכה דאין להם שיעור, מכל מקום לפי מה דמוכח שם בגמרא דכראש וכן ביד אין מקום רק להניח שני תפלין ולא שלשה, יש לזהר על כל פנים שלא ללבש תפלין פעם קטנים מאד ופעם שיהיו גדולים שלשה פעמים כמו הראשונים, כגון שבפעם הראשון היו כשעור אצבע וחצי על אצבע וחצי ופעם שני היו ארבע אצבעות וחצי על ארבע אצבעות וחצי ובהאי גוונא, דממה גפושף, או התפלין הראשונים היו קטנים מכשעור או התפלין השניים מנחים שלא במקום תפלין, ועין לקמן בסיון רלג סעיף א שאין לעשות תרתי דסתרי אפילו שלא ביום אחד. ואף דיש לדחות דבזמן הגמרא היו תפליהם ממעעים כאצבעים יותר מה שאין כן כזה, אבל אם כן אודא ראתי הרא"ש שם, והשולחן ערוך דפסק דלא כהרא"ש, לא נזכר באתרוגים שיהיה מחמת זה כי אם מטעם אחר, עין בבית יוסף ובבאור הגר"א. והנכון לאדם, שיהיו תפלין תמיד ממעעים, דהינו לא פחות משעור אצבעים על אצבעים ולא יותר מארבע על ארבע אצבעות, דהינו עם התתורה ומעברתה, דבזה יצא על כל פנים מדינא ידי הכל: * וגבהן. עין בקמן אברהם: * אין לו שיעור. ועין בספר שולחן שלמה שכתב, דמכל מקום לא יעשה התפלין גדולים עד מאד, שעל ידי זה לא יהיה באפשר להניחן על מקום צמיחת השערות, וכן בשל יד שלא יבא להניחן קצת על החצי עצם שפסוק לבית השחי או במקום שאינו כשר התפוח, עד כאן לשונו. ועין מה שכתבתי לעיל בסיון כו סעיף ט בבאור הלכה: **מב *** שייין של תפלין תלכת למשה מסיני וכו' פמין שייין. עין במשנה בירורא דאפילו כתב שלשו וכו' אלא דגמא, הוא מהבית, עין שם. הלפי זה יש לעין כמה דפסק הנשמת אדם דאם יש קצת הפסק בין היידי להשייין, דהינו שאין מגיע בשולו התחתון, דמעכב בדיעבד כמו בספר תורה דלכאורה להבית אפשר דרק לכתחלה צריך לזהר ולא לעכובא, וצריך עיון: **מג *** תריץ של שייין וכו' יגיע עד מקום התפר. ובדיעבד, עין במשנה בירורא דיש להקל, וכן כתב בדרכי משה בשם האור נודע דאין לחוש, ומה שכתב הדיק משה דמכרוף שאמר משמע שמתמיד לפסלו, בכרוף שאמר שלפנינו ליתא, ואדרכה כהנ"ה שם הביא להקל בדיעבד:

שיעור הציזין

(קלס) שערי תשובה: (קל) נקרא: **מב** (קל) שלחן שלמה ושאר אחרונים: (קלס) ב"ח והרמ"ע ועלת תמיד: (קלס) ישעיה יעקב ותשובת ר' עקיבא איגר סימן יא וישאר אחרונים: (ל) מן אברהם: (ל) פיר מקדים: **מג** (ל) הנריץ ופשיט:

תרומה. ו. נוצץ. מברין.

לוח עמוד הידוע: יום ו א אלו תשסב < שבי"ו אב תשסו < יום א יא תמוז תשעב < יום ב יח סיון תשעו < יום ג כג אייר תשסב

באר היטב

(ס) שיעור. ומכל מקום יש לחוש לדברי הגאונים שלא לעשותן קטנים מרחב שני אצבעות, בין של יד בין של ראש, בית יוסף, ב"ח, להם חמורות, מן אברהם, והינו התתורה למטה. ויש למחות בעוברי דרכים שמתקנים להם תפלין קטנים מאד, כי מוכר מש"ס שצריכים להיות רחבים יותר מאצבע ואם לא פסולין הם, עלת תמיד, עין שם: (סא) העור. ולא על ידי דפוס, ט"ו וב"ח עלת תמיד, עין מן אברהם: (סב) זמין המניח. ואם הוא אשר לא נשנה, ובתר זמין ושמאל דעלקא אוליין, מן אברהם: (סג) ארבע ראשים. ב"ח ועלת תמיד והרמ"ע פסקו דצריך לזהר שלא יצדו היודיין למטה בשייין, ומן אברהם פסקו דצריכים לגזע היודיין למטה בשייין, עין שם, וכן פסק הרמ"א סעיף מג:

משנה בירורא

(סא) כי על כל פנים צריך הכדל מעט בין הפתים, שיהיו התרייצין נכרים במש. וכן התיי אדם מאן כמפשיה הסופרים שמדבקין הפתים וטחין את כל הבית בסית או בגלא"י. רק שעושין רושם בגלא"י. ומה גם דלכתחלה בעינן שיהיה התריץ מגיע עד למטה, ועין בבאור הלכה. וכל שכן הסופרים שתולין עוד על הארבעה פתים ורושמיין בו תריצין בסכין שתהיה נראה כארבעה פתים דפסול, (סא) דעל ידי זה נעשה תפלה של יד: **מא (קפז)** ארץ ורחב. ומכל מקום נכון לחוש לדברי הגאונים שסוכרין שלכתחלה לא יעשה אותן קטנים מאצבעים על אצבעים והינו עם התתורה. ועין בעלת תמיד שכתב, דאם אין מוזיקין עם התתורה רק כאצבע על אצבע אפילו בדיעבד פסול, וכן פסק בספר באור מרדכי, ועין בספר אליה רבה שלמד עליהם זכות, ומכל מקום סיס דכל בעל נפש יזהר לעשות התתורה רחב שני אצבעים, ולבד כל אלו, מצוי מאד באלו התפלין הקטנים שפרשיותיהן גרורות עד מאד מצד דתק המקום, באשר בעיני ראיתי הרבה מהם, על כן השומר נפשו לשמר מהם: **מב (קצ)** הלכה למשה מסיני. ואם נתקלקל השייין ואינו נכר, (סא) צריך למקנו מתדש דמ"א דאם נתקלקל רבוע, המבאר בסמוך: **(קצא)** כמין שייין. ומשמע (סא) באתרוגים דתמונת שייין שלשו שגנו עושין התפלין די, דלא בעינן דוקא כתב סת"מ ממש אלא דגמא. ומנהג סופרים כהיום באיזה מקומות להדר ולעשותן בכתב אשורית ממש: **(קצב)** בולטת וכו'. ואם עשה השייין בקלף אחר והדביק בדבק על הבית, (סא) פסול: **(קצג)** מקמטי העור. דהינו שמקמט העור במלקט על ידי כפילה, שכוכל מהעור עד שנצטעו סעיפי השייין. ולעשותן על ידי דפוס, דהינו שעל הדפוס תקוק שייין בולטת ודווקא הדפוס בעור הבית ותעשה תאר שייין, עין בש"י ומן אברהם דמשמע דלכתחלה טוב למנע מזה. ובכנסת הגדולה בשם תשובת הרמ"ע כתב דזהו יותר הדור, וכן המנהג פשוט כהיום לעשותן בדפוס מפני שעל ידי זה לא תאר שייין בחליותיה ויתנה יותר משייין המקמט מהעור: **(קדי)** של ימין המניח. ואין חלוק בזה בין אשר לאתר, דבית זמין ושמאל דעלקא אוליין: **(קדי)** אינו נפסל. אבל (סא) אם עשה בשני הצדדים רק שייין של שלשה ראשים או ארבע, פסול, וכל שכן אם חסר לגמרי שייין אחד: **מג (קז)** של שייין. (סא) בין דמין ובין דשמאל: **(קז)** יגיע וכו'.